

Urban Anthav

F. 1941

Verksamhetsperiod på Ringhals: 1971 – 2006

Intervjuad: januari 2013

”Inte två dagar har varit varandra lika. Ju mer man lär sig, desto mer förstår man att saker kan gå fel ibland. Finns det någonting som kan krångla – så kommer det antagligen att krångla”

– Någon sa: ”Vill inte du ha jobb på Ringhals? De söker med ljus och lykta efter yrkesfolk och man tjänar bra.” Jag var något tveksam först för det var ju en bit att åka, men eftersom det var fler från trakten så kunde man ju samåka. Med tanke på att lönen var högre än inom verkstadsindustrin så bestämde jag mig för att söka.

Så börjar historien om Urban Anthavs liv på Ringhals. Han föddes 17 juli 1941 och växte upp i Ullared. Pappa och mamma ägde en kombinerad cykel- och manufakturaffär, där pappa reparerade och sålde cyklar i konsignation med Monark, och mamma sydde och sålde kläder. Urban fick både lära sig att sy och reparera cyklar. I 10-årsåldern sydde han med hjälp av mamma en kostym till sig själv! I familjen fanns också en syster, och en sedan länge avliden bror.

Efter folkskolan jobbade Urban några år på Fridhemsbergs Mekaniska i Fridhemsberg, en ort ca 4 km från Ullared. Där tillverkades lister till Volvo, dekorations- och bilrutelister, samt olika persienmaterial. Som 16-åring började han på 2-årig yrkeskola i Halmstad och utbildade sig till verktygsmakare.

Efter yrkesskolan hade Urban några diversejobb, bl. a ritade han och byggde en automat som tillverkade låskylar till säkerhetsbälten. Redan efter cirka ett halvår kände sig Urban klar med uppgiften och tyckte att det var dags att lämna den smutsiga och bullriga verkstadsmiljön.

– Det var en period då det var arbetstagarnas marknad, eftersom det var mycket svårt att få tag på yrkeskunnigt folk. En ungdom som gick ur skolan 1971 kunde kanske välja mellan tre jobb. En duktig svetsare kunde mer eller mindre diktera

Urban Anthav, intervjuad i hemmet 2013

sina lönevillkor - det fanns alltid jobb någon annanstans. Aldrig vid någon tid i Sverige har löneutvecklingen varit sådan som den var då. Solidariteten var dock stor och situationen utnyttjades sällan, ett slags hederskodex fanns. Det var viktigt att göra ett bra jobb.

Urbans bana på Ringhals började 1 oktober 1971. Han skulle vara med på turbinmontaget på Ringhals 1. Montaget hade emellertid inte hunnit påbörjas, varför han nästan hela första året jobbade på byggsidan med många olika arbetsuppgifter, gjutning, svetsning, portar. Ingenting var direkt främmande för Urban med hans bakgrund som utbildad verktygsmakare. Arbetet var intensivt, men ryckigt. Gjutningar pågick och klockan tre på eftermiddagen kunde det komma en förfrågan om att fixa ett brådskande arbete under natten. ”Jobbar du i natt så får du två nätter betalt.” Någon dispens för övertid fordrades inte på den tiden. Förtjänsten var emellertid god, för någon ledighet beviljades inte eftersom det var ont om yrkeskunnigt folk.

Urban berättar att han i skolan inte kunde så mycket engelska, men han och en kamrat läste engelska via en korrespondenskurs. När Urban så jobbade med turbinbygget på R1 jobbade han i flera år ihop med engelsmän som inte kunde ett ord svenska. Han jobbade även på R2 ihop med amerikaner med att installera pumpar. Det blev en salig blandning språkmässigt, vilket medförde att Urban skaffade sig en engelska som gjort att han ibland blivit tagen för att vara irländare.

I oktober 1976 anställdes Urban som tekniker på Ringhals 3. Urban tycker att han haft turen att få mycket varierande arbetsuppgifter under årens lopp. Vid ett flertal tillfällen har han fått rycka in och vikariera för verkmästaren i verkstaden när denne var borta. Han har även tjänstgjort som arbetsledare ända fram till dess Ringhals blev bolag.

Urban har arbetat på många olika ställen inom Ringhals, han har t ex varit med vid alla revisioner utom två. Hans gedigna bakgrund gav honom ett bra förhandlingsläge och en bra lön, vilket gjorde övriga tekniker en smula förgrymmade. Han hade emellertid förvarnats redan vid anställningens början att det skulle komma att jämnas ut sig vid kommande löneförhandlingar, så redan efter något år hade utjämning i stort sett skett. Då skämtades det till och med om att fler sådana personer borde anställas så att lönegraderna kunde höjas. Efter en viss

lönegrad fick man dessutom åka första klass på flyg och tåg, vilket ju betydde bättre bekvämlighet, god mat och dryck ingående i priset.

Lärde engelsmannen engelska

Senare ville Urban jobba med andra saker, han översatte t ex instruktioner, bruksanvisningar och ritningar. Många var skrivna på amerikansk engelska och Urban hade ju tidigare jobbat mycket ihop med amerikaner respektive engelsmän och lärt deras olika vokabulär, till och med slanguttryck, för verktyg och dylikt. Här berättar Urban om en praktikant från ett engelskt kärnkraftverk som han fått i uppgift att ta hand om. Denne var intresserad av att ta del av vissa instruktioner, som just var skrivna på amerikansk engelska. Han var tvungen att be Urban om hjälp.

Urban har provat på att vara lärare: det var för driftpersonal och gällde mekaniska tätningar på reaktorkylpumparna. Han skulle lära ut hur de fungerade. Från början var det tänkt en timma för varje skiftlag, men det drog istället ut på tiden till 3 - 3½ timmar eftersom intresset blev så stort och frågorna många.

Strax efter att Urban börjat på Ringhals anordnades en kurs i teknisk engelska, där Urban som en av åtta personer uttogs delta. Kursen leddes av en helt suverän amerikan och pågick i 8 veckor, 10 timmar varje dag, 5 dagar i veckan, inte ett ord svenska pratades på hela tiden.

Urban är en man med mycken kunskap och många idéer, som han också förverkligat, och dessutom fått belöningar för. Under ett projekt ihop med Jan-Olof "Joppen" Persson fann Urban en lösning som vid varje revision sparar tid med ca 12 timmar från de 36, som tidigare behövdes. Detta gör att jobbet kan utföras under ett arbetspass. Det gäller byte av tätningar på reaktorkylpumparna och är ett jobb som verkligen ligger på kritiska linjen. Jan-Olof, Urban och "finansministern" fick varsin del av 700 000 kr i förslagsbelöning. Enligt beräkningar sparas ca 12 timmar à 200 000 kr/tim på varje PWR-block och år, så det är en god affär för Vattenfall.

Vågad "svartpackning"

Förr om åren användes packningsringar av ett fibermaterial och det kunde helt enkelt inte fungera med den designen på packboxen. Urban uppskattar att ca 50 % av alla beredskapsuttryckningar på R1 och R2 gällde problem med läckande ventiler.

Urban och kollegan Christer såg att packboxen var alldeles för djup i förhållande till storleken på de använda packningsflätorna och beslutade att korta av boxen. De hade båda sett att boxar med mindre antal packningsringar var lättare att få täta både för låga och höga tryck, samt att livslängden blev mycket längre.

Efter litet diskussioner beslutade de att prova detta och göra boxen kortare. – "Vågar vi det?" – "Du, vi säger ingenting!" Sagt och gjort, de gick ut till verkstaden mitt i natten och svarvade till lagom stor utfyllnadsring som de lade i boxen plus fyra packningar. Ventilen tätades och fungerade. "Svartpackningen" förvandlades redan dagen efter till en bra ide och när konstruktionskontoret räknat på utförandet beslutades

att bygga om ett antal problemventiler på R1. Så småningom kom ett nytt material som hette Grafoil, ett fantastiskt grafitmaterial som tål 3000 grader plus att det har mycket bra fjädrings- och friktionsegenskaper. I stort sett alla ventiler på R1 packades om. Metoden förfinades, en ring av kolfibermaterial, ett slitstarkt material men med något sämre friktionsegenskaper, monterades i botten och toppen av backboxarna.

"Alla ventiler på R2 packades om och sedan även alla på R3 och R4 som stod och väntade på att få startas; alla med grundrecept från en "svartpackad" ventil tillverkad under en lång beredskapsnatt..."

En sak som Urban uppskattar är att cheferna på den tiden visade intresse och var ute i anläggningen, pratade med folk och fick reda på hur verkligheten var. Han berättar att det knappt gick en dag utan att Evert Ericsson kom ut och ställde frågor. "Hur går det? Hur långt har ni kommit nu? Ni kan väl ringa när ni ska lyfta upp generatoren", osv.

Även många chefer på administrativa poster kom, de behövde ju lära sig hur det gick till. Idag kan man jobba lång tid utan att se en enda underhållsingenjör, och det anställs högskoleutbildade ekonomer som inte har en aning om hur det ser ut "i verkligheten".

Det negativa kassaflödet

Urban berättar att han vid ett tillfälle blev mäkta förgrymmad. Mitt i R3s revision blev alla kallade till ett personalmöte i Info Center, allt folk på R3 och R4 skulle ut till ett ca tre timmar långt informationsmöte. Revisionen avstannade och därmed också inhyrda entreprenörers arbete.

En ekonom började tala om kassaflöde, varpå Urban sträckte upp handen och ställde frågan:

"– Vet du vad du håller på med nu? Du står här och försöker tala om för folk som har jobbat ett helt liv och haft sin egen ekonomi, att man måste ta in litet mer än man lägger ut. Nu sitter vi här och det kostar 200 000 kronor i timman när allt arbete ligger nere. Det blir ett j-a negativt kassaflöde, det kan jag tala om för dig. De pengarna tar du aldrig hem igen." Inlägget följdes av kraftiga applåder, och mötet avslutades en halvtimme senare.

Efteråt förklarade Urban för ekonomen att "det är litet respektlöst när folk kanske jobbar 15-16 timmar om dygnet och så skall de sitta här medan jobbet står still. Har ni inte några som helst kunskaper om vad arbetet handlar om? Vi ser er ju aldrig här ute." Några dagar senare kom dåvarande VD Jan Edberg ut på besök och medgav att det var obetänksamt att förlägga mötet under pågående revision.

– Till saken hör att jag hade blivit utkallad till kl. 03.00 och mötet började kl. 09.00, och jag var vid det laget något trött. Kanske det utlöste irritationen. Det tar dessutom en halvtimme att ta sig ut från arbetsplatsen och en halvtimme att

komma in igen. Nytt informationsmöte hölls igen några veckor senare, utan tal om kassaflöde.

– Ringhals har annars varit en fantastiskt bra arbetsplats, inte två dagar har varit varandra lika. När man planerat för underhåll och när man sedan utfört jobbet har man hela tiden lärt nya saker. Ju mer man lär sig, desto mer förstår man att saker kan gå fel ibland. Finns det någonting som kan krångla, så kommer det antagligen att krångla, säger Urban.

Spanska vänner

Urban har aldrig varit rädd för att prova nya saker. Några år innan Urban slutade tog han initiativ till praktik på konstruktionsavdelningen hos Mario Cusicanqui. Urban skulle vara där i 14 dagar och skaffa sig kunskap om hur de lagt upp sina system för ritningsregistrering. Det blev mycket diskussioner om ritningar och tillgänglighet så det slutade istället med 7 månader, och ett examensarbete med att rita om vattenrening- en i lut- och syrabyggnaden på R3.

Urban berättar om hur han med ett introduktionsbrev skrivet av Evert Ericsson reste ner till Spanien och Bilbao för att ta reda på varför leveransen av de två motorer dröjde. De fanns på ett av Westinghouse ägt industriföretag.

Efter hemkomsten till Ringhals fick han frågan: ”Vad gjorde du egentligen där nere i Spanien?” Urban måste ha gjort stort intryck därför att Ringhalspersonal som varit nere innan hans vistelse där hade betydligt kärvare arbetsklimat än efter...?

Jo, Urban träffade verkmästaren, Manuel, en trevlig man som Urban kom väl överens med och som beredde vägen för honom. Olika orsaker gjorde att Urban tvingades stanna en längre tid i Spanien, men redan efter ett par dagar frågade Manuel om Urban inte ville komma till deras ”stamloкус” och sällskapa?

”Jag ska säga dig en sak, att om du på något sätt skulle få problem i något sammanhang som har med ETA att göra, så tar du bara upp den här tändaren och tänder en cigarett, så får du gå direkt.”

Vid ett tillfälle skulle Manuel och hans familj gå på fotbollsmatch, Atletico Bilbao spelade, och Urban bjöds att följa med. Laget vann och på hemvägen skulle detta firas och hur gör man då detta i Spanien. Jo, genom en barrunda, där fler och fler personer anslöt, och med stamloкусet som slutdestination. Många ville prata med ”svensken” och det bjöds frikostigt på vin. Urban förklarade för Manuel att han inte kunde klara konsumera i den takten. ”Du får göra som vi, drick litet och ställ sedan glaset.”

Urban tyckte att han nog borde återgälda frikostigheten, gjorde ett överslag hur mycket det kunde kosta och bestämde sig. Urban trodde att notan skulle sluta på några hundra, men det stannade vid ca 50-lappen. Det var inte så dyrt på den tiden och det som serverades var väl i sammanhanget inte av högre kvalitet.

På den tiden var Urban rökare och på hemvägen till hotellet berättade Manuel att han av sällskapet fått uppdraget att överlämna en liten present. Det var en cigarettändare med baskiska flaggan. Trots att Manuel själv var bask så var han inte aktiv inom baskiska frihetsrörelsen, ETA, men hyste ändå sympatier. ”Jag ska säga dig en sak, att om du på något sätt skulle få problem i något sammanhang som har med ETA att göra, så tar du bara upp den här tändaren och tänder en cigarett, så får du gå direkt.”

Så man kan säga att Urban på sitt eget sätt banade väg för ett bättre och enklare samarbete med spanjorerna...

Irritation kring folkomröstningen

– Tiden inför kärnkraftsomröstningen innebar ingen större förändring i arbetshänseende. Det fanns mycket att göra, bl. a med konservering av anläggningarna i väntan på starttillstånd. Någon större oro för att förlora jobbet om starttillstånd ej medgavs fanns inte hos mig. Det som var märkbart var att det rädde en irritation över dröjsmålet eftersom det var en viktig fråga för Sverige och elförsörjningen, minns Urban.

– Jag tror på Ringhals framtid och fortsatt användning av kärnkraft, men anser att man om ett antal år nog måste bygga nytt. Det går inte att i längden kombinera gammal och ny teknik. Utvecklingen, inte minst på elektroniksidan, går fort idag, säger Urban

Urban gick i pension 30 juni 2006:

– Den ”avtänkning” av kunskap i samband med generationsväxling har tyvärr inte fungerat så som det var tänkt. Det har helt enkelt inte funnits tid. Anledningarna är flera, anställningsstopp, anställningsförfarandet, där man börjar alldeles för sent med att rekrytera, m m.

Urban har varit gift och har två barn, en son och en dotter. Han är nu inne på sitt andra samboförhållande. Urban trivs mycket bra med pensionärlivet, hans största intressen är MC-åkande, skidåkning och golf. Han och hans sambo har en liten kolonilott att pyssla om. Han hjälper också barnen när det behövs, så någon brist på sysselsättning lider han inte av, denne aktive och mångsidige man.

Intervjuad av Marita Carlsson